

# TAKTIČKO OPERATIVNO SREDIŠTE (TOS)

## \* UPRAVLJANJE PORUKAMA \*

**Pripremili :**

*specijalist za obuku, MPRI-CARTS / UTT*  
g. Richard Brown

*savjetnik za obuku, MPRI-CARTS / TOP, GS OS RH*  
poručnik Krunoslav Perković

## UVOD

U ovom članku raspraviti ćemo tri gledišta o upravljanju porukama (informacijama), sa kojima postrojbe uobičajeno imaju problema za vrijeme obuke na terenu :

- **tehnika predočenja (prikaza) poruka**
- **tehnika postupanje sa porukama**
- **tehnika praćenje bitke**

Sposobnost TOS-a da djeluje efikasno, u mnogome ovisi o sposobnošću rukovanja porukama. To nije jednostavna zadaća, pogotovo, ako razumijemo dnevni obujam prometa porukama, koji prolazi kroz TOS bojne ili brigade. Vrlo lako dolazi do preopterećenja i zagušenja porukama, osim ako postrojbe imaju jednostavan i efikasna sustav kako primiti i obraditi poruke.

## TEHNIKA PREDOČENJA PORUKA

**ISKUSTVO :** Mnoge postrojbe nemaju učinkovit način predočenja poruka unutar TOS, koji omogućuje zapovjedniku i ostalom ključnom osoblju brzi uvid u status postrojbe.

**RASPRAVA :** Zapovjednik mora biti u mogućnosti sjesti se ispred radnog zemljovida i dobiti cjelovito situacijsko izvješće (SITREP), bez i jednog postavljenog pitanja smjenskome kapetanu bitke ili službujućem časniku. To će se postići samo onda kada postrojba ima učinkovit sustav vizualnog prikazivanja kritičnih podataka. Učinkovit način vizualnog predočenja poruka ima mnoge prednosti. Prvo, omogućuje zapovjedniku da na brz i lagan način stekne uvid u stanje postrojbe. Pitanja stožeru su više iznimka nego pravilo. Drugo, omogućuje stožeru brz i efikasan način upravljanja podacima. Ova tehnika smanjuje gubljenje poruka između stožernih odjela ili nepotrebno višestruko upisivanje u ratni dnevnik iste poruke.

Korištenje statusnih ploča sa *dijagramima i tabelama* (DiT) normalno se koristi za vrijeme četiri faze operacije. Te faze su : planiranje, priprema, provedba i poslije bitke. Prepoznati potrebne DiT za svaku pojedinu fazu nije jednostavno, i može uzrokovati mnoštvom istih na ploči, pogotovo ako se ne postupa pažljivo sa odabirom prioriteta. Nužno je izbjegavati previše DiT – **LOŠIJE JE IMATI PREVIŠE NEGO PREMALO DiT.**

Napomena i primjer što bi se trebalo po fazama nalaziti na statusnoj ploči, opisat ćemo u slijedećih nekoliko rečenica. Naravno da to nije definitivna lista i svaka postrojba će ju prilagoditi svojim potrebama

### **Faza planiranja**

- naznačene i podrazumijevajuće zadaće te PTRPZ
- zadaća i namjera nadređenog zapovjedništva
- podaci o vremenu
- vremenska crta (uključivo i očekivani (predviđeni) neprijateljski događaji)

## **Faza pripreme za bitku**

### ***Napadne operacije :***

- stanje klasa opskrbe III/V
- stanje namjenske organizacije
- stanje održavanja opreme
- borbena moć

### ***Obrambene operacije :***

- stanje klasa opskrbe III/IV/V
- stanje izrade zaprečavanja
- borbena moć
- područje sukoba
- određivanje referentnih točaka cilja

## **Faza provedbe**

- borbena moć
- raspored postrojbi i pokreti
- stanje klasa opskrbe III/V
- dodir sa neprijateljem, mjesto i pokreti
- prosudba borbene štete kod neprijatelja
- mjesta glavne i prednjih stanica za prvu pomoć
- sredstva brigade ili ZP-a u sektoru ili zoni postrojbe (topništvo, VP..)
- stanje u susjednim postrojbama

## **Faza poslije bitke**

- spremnost opreme postrojbe (oruđa, oružja i vozila)
- personalna snaga postrojbe
- status klasa opreme III / V / IX
- mjesta rasporeda postrojbi
- stanje konsolidacije i reorganizacije
- stanje prikupljanja podataka o žrtvama

**TTP :** Postrojbe koje imaju i koriste DiT, upravljaju velikom količinom podataka bolje od postrojbi koje ne koriste iste. Međutim DiT sami po sebi ne mogu TOS učiniti uspješnim. Mora se prvo odrediti koje kritične podatke moramo pratiti. TOS ne može obraditi svaki podatak koji dobije, posebno za vrijeme bitke. Postrojba mora odrediti prvenstvo podataka, i mora obučiti osoblje u razlikovanju kritičnih i rutinskih podataka. Prije nego počnemo razvijati DiT, moramo razmotriti slijedeće :

- odrediti koje kritične podatke moramo pratiti i prikazati. Izbjegavati pretrpanost statusne ploče sa DiT
- korištenje DiT u fazi planiranja značajno skraćuje vrijeme izvješćivanja
- izraditi kutije u kojima će DiT i DiT umanjenice biti spremljene na sigurnom do

upotrebe

- napraviti male (minijaturne) verzije koje se mogu koristiti u pokretu. To je posebno praktično kada smo u napadnoj operaciji i kada se TOS kreće.
- koriste se fascikli A4 na koje se nalijepe ili pričvrste te umanjene. Jedina loša strana je da su prilično nečitljive ako se pomoću njih npr. proigravaju ratne igre.

Tijekom obuke u vojarni potrebno je definirati koje DiT potrebujemo i iste kroz RND verificirati.

## TEHNIKA POSTUPANJA S PORUKAMA

**ISKUSTVO :** Postrojbe koje su ustanovile metode i SOP za postupanje s porukama i ostalim vrstama informacija su mnogo efikasnije nego one koje nemaju razrađen sustav.

**RASPRAVA :** Tipično je da postrojbe primaju, obrađuju i šalju poruke prilično dobro za vrijeme sporo odvijajućih operacija. Postrojbe to postižu i ako nemaju razvijen sustav kojim bi osigurale jednoobraznost i efikasnost. Međutim, za vrijeme brzo odvijajućih operacija, krajnji rezultat je značajno drugačiji. Uobičajeno je da je postrojba tako zatrpna porukama za vrijeme vrhunca u bitci, da vrlo brzo postaje neefikasna i usporena. Jednom kada TOS postane zatrpan porukama, prva funkcija koja nestaje ili postaje smanjena je raščlamba situacije od strane stožera.

Prvo ćemo odrediti što se događa kada je poruka primljena u TOS-u. Prije rasprave, da vidimo što su osnovne funkcije TOS-a. To će nam pomoći u određivanju što se mora dogoditi kada je poruka primljena. Za podsjetnik, to su : primanje poruka, slanje poruka, raščlamba poruka, preporuka, integracija / sinkronizacija izvora. Da bismo bolje razumjeli ovaj proces, koristit ćemo taktički scenarij, kojim ćemo pojasniti i prepoznati tehnike korištene u postupanju sa porukama.

### Taktički scenarij

**Vrijeme :** 19:00 sati

**Mjesto :** Slunj – središte za obuku

**Zadaća :** Pješačka bojna se brani u sektoru

**Situacija :** Izvidnički vod bojne nalazi se u ulozi prednjeg osiguranja; bojna priprema obrambene položaje i organizira mjesne patrole.

<b>Vrijeme</b>	<b>Događaj</b>	<b>Poduzeta radnja</b>
19:05	promatračka postaja izvidnika uočila je sumnjive pokrete neprijatelja pored granice 2. i 3. satnije	1. zapovjednik izvidničkog voda izvještava na obavještajnoj mreži bojne; traži MB vatru po koordinatama gdje je neprijatelj
19:06	vezista bojne, za S2, prima izviješće.	1. vezista S2 piše SPOTREP koristeći VALPoVO (SALUTE) format (na pripremljenom obrascu sa više kopija); zadržava jednu i daje ostale kapetanu bitke ; upisuje poruku u dnevnik S2 odjela i upoznaje s njom S2 dočasnika. 2. S2 dočasnik prenosi poruku na zemljovid i počinje raščlambu neprijatelja prema pripremljenom situacijskom predlošku. 3. kapetan bitke čita poruku; daje kopiju smjenskom S3 dočasniku i dočasniku bojne za paljbenu potporu; ucrtava izviješće na zemljovid.
19:11	kapetan bitke ostvaruje zadaću paljbene potpore na prostor granice 2. i 3. satnije, 800 m od prijateljskih položaja.	1. kapetan bitke upućuje dočasnika paljbene potpore da koordinira s zap.voda MB spremnost za paljbenu zadaću. 2. kapetan bitke upućuje smjenskog S3 dočasnika da koordinira 2. i 3. satniju i potvrdi njihovu poziciju, radi otvaranja paljbe. 3. smjenski S3 dočasnik upisuje poruku u dnevnik; ucrtava ju na S3 predložak, usklađuje koordinate sa 2. i 3. satnijom.
19:19	kapetan bitke dobiva potvrdu lokacije za paljbenu potporu.	1. kapetan bitke upućuje elemenat paljbene potpore da MB vod otvori vatru (prema SOP postrojbe).
19:27	raščlamba dočasnika S2, kapetana bitke, dočasnika paljbene potpore i zam. zap. bojne potvrđuje da se pozicija neprijateljske patrole ne uklapa u situacijski predložak.	1. kapetan bitke savjetuje zam. zap. bojne da 2. satnija pošalje patrolu kroz područje kada se završi paljbena zadaća. 2. zam. zap. bojne upućuje S2 da ponovo pregleda situaciju kod neprijatelja i povratno izvijesti sa svojom raščlambom NKO 30 minuta. 3. zam. zap. bojne raspravlja situaciju sa zapovjednikom i upućuje 2. satniju u patrolu. Zapovjednik se slaže. 4. kapetan bitke zapovijeda 2. satniji patrolu.

Ovaj scenario je primjer što se može događati u TOS-u. Iako je ovaj primjer vrlo jednostavan, vidimo da uključuje mnoge stožerne odjele i osoblje unutar odjela.

Nekoliko radnji koje se odvijaju u TOS-u prema njegovoj ulozi :

### **Primanje poruka**

- vezista dobiva poruku i upisuje ju u pripremljen obrazac za poruke
- vezista upisuje poruku u dnevnik rada
- stožerni odjeli ucrtavaju situaciju na zemljovid

### **Raspodjela poruka**

- kapetan bitke raščlanjuje i dijeli izvješća svim odjelima na koje se isto odnosi

### **Raščlamba poruka**

- kapetan bitke raščlanjuje izvješća i nadzire ucrtavanje na zemljovide
- kapetan bitke utvrđuje da je zadaća paljbene potpore na granici dviju postrojbi, i koordinira sa postrojbama mjesto paljbene potpore
- S2, izvršni časnik (zam. zap. bojne), kapetan bitke te ostali stožerni časnici nastavljaju raščlambu situaciju kod neprijatelja

### **Preporuka inačice djelovanja**

- kapetan bitke preporuča slanje patrola bojne nakon završetka paljbene potpore

### **Integracija / sinkronizacija**

- koordinira vatru sa 2. i 3. satnijom
- integrira MB vod u zadaću

**TTP :** Prvo moramo ustanoviti kako različite vrste poruka moraju biti obrađene u TOS-u. Ne obrađuju se sve poruke na isti način. Kada odredimo koje vrste poruka moraju biti obrađene, određujemo tko je odgovoran za provedbu istih. Na kraju, uvježbavamo postupak. Samo ponavljanje i uvježbavanje podiže efikasnost obrađivanja poruka u TOS-u. Kako se uvježbavanjem podiže efikasnost stožera, polagano se diže i volumen poruka koje pristižu u TOS. Osim toga :

- koristi pripremljeni oblik obrasca za zapisivanje poruka sa višestrukim kopijama
- razina buke u TOS-u mora biti na najnižoj razini; najefikasniji TOS je tihi TOS (čak i za vrijeme bitke); pomaže ako se vezisti koriste slušalicama.

## TEHNIKA PRAĆENJA BITKE

**ISKUSTVO :** Postrojbe koje su uspješne u praćenju bitke imaju ustanovljen sustav praćenja (SOP) i intenzivno ga koriste.

**RASPRAVA :** Predočenje poruka, postupanje s porukama i praćenje bitke su nerazdvojive tehnike. Ova rasprava integrira tehnike i postupke koje smo spomenuli. Ne može se efikasno pratiti bitka ako se ne može baratati sa količinom i prometom osnovnim porukama u TOS, i ako nemamo efikasan način i sredstva predočenja i zapisivanja poruka. Mnoge postrojbe dobro prate bitku za vrijeme sporo odvijajućih operacija, ali ono što razdvaja funkcionalan TOS od nefunkcionalnog, je sposobnost praćenja bitke za vrijeme brzo odvijajućih operacija.

Osnovni izazov, inicijalni problem, s kojim se postrojba suočava je : ***koje podatke i poruke treba pratiti ?*** O ovome smo govorili u odlomku o tehnikama predočenja poruka. To je najkritičniji korak u razvijanju efikasnog sustava (SOP) praćenja bitke. Postoji mogućnost praćenja premalo ili previše podataka i poruka. Prateći previše, TOS postaje zatrpan porukama od nebitnog značenja i važnosti. Kada do toga dođe, kritične poruke se obično gube u procesu upravljanja porukama.

Drugi izazov je : ***kako TOS upravlja s porukama, jednom kada ih dobije?*** Iskustvo pokazuje da TOS u načelu prima pravu vrstu i količinu poruka, ali nema sustav za predočenje istih. Takav sustav može podrazumijevati korištenje tabela, dijagrama, prekrivnica, matrica ili ostalih oblika prikaza i bilježenja podataka.

Treći izazov je : ***kako prikazati i pratiti poruke koje se odnose na neprijateljske i prijateljske snage ?*** Izviješće zaprimljeno u TOS-u i ucrtano na zemljovid uvijek se nužno bilježi i negdje drugdje (dnevnik, i sl.). Ta situacija rezultira zbrkom i krajnji rezultat je gubitak kritičnih poruka. Pozicija postrojbe se obično i postavi na zemljovid, ali opis onoga što postrojba radi gubi se u mnogim ostalim sličnim SPOTREP, uključujući SALUTE (ili VALPoVO). Dio SPOTREP-a (S A L U T E)- “Aktivnost” - je najkritičnija. Posebno je to istinito kada se nastoji u realnom vremenu pratiti neprijatelj u napadu. Tehnika koja je dobra je razvijanje simbola za prikaz postrojbi na zemljovidu, istovremeno uzevši u obzir da se u slučaju izmiještanja TOS-a prenose i zemljovidi na kojima moraju ostati simboli !

Iz primjera vidimo da se “plava” bojna brani od neprijatelja u napadu. Završene su obrambene pripreme i ostvaren je dodir sa izvidničkim elementima neprijatelja, ali još uvijek nije uočena glavnina snaga neprijatelja. Aktivnosti u TOS-u se ubrzavaju. Kapetan bitke i IČ (zam. zap. bojne) imaju potpuni nadzor nad situacijom. Radio uređaji su tihi, a vezisti imaju i koriste slušalice. Umjesto galame, pojedinci se kreću i prenose i razmjenjuju poruke prema potrebi. IČ i kapetan bitke sjede ispred S3 i S2 zemljovida. IČ je usredotočen na kompletnu situaciju, dok je trenutno kapetan bitke (prema primjeru) usredotočen na rad i nadzor u S3 odjelu te pomaže IČ prema njegovom zahtjevu. Naravno da postoji i drugi oblik TOS-a organiziran oko zvučnika, tako da svi čuju sve pristigle poruke. Za ovaj drugi oblik TOS organizacije potrebna je još bolja disciplina kako bi se sve poruke čule i registrirale, bez nepotrebne dodatne buke.

S3 vezista dobiva SPOTREP od izvidnika, na zapovjednoj mreži bojne, da je uočeno 30-tak borbenih vozila neprijatelja u kretanju od zapada prema istoku. Vezista koristi obrazac za SPOTREP, a IČ i kapetan bitke dobivši izviješće uočavaju važnost istoga.

Kapetan bitke zadržava kopiju, a ostale kopije daje S2 i ČPP. S3 vezista svoju kopiju daje smjenskom dočasniku koji ju upisuje u dnevnik rada stožera. Naravno da ako nema za to vremena ostavlja to za kasnije, nakon bitke. S2 temeljem dobivene poruke postavlja na svom zemljovidu oznake neprijateljske postrojbe te uspoređuje tu poruku sa svojim doktrinarnim predloškom neprijatelja.

Kako se razvija situacija, izviješća borbene moći, stanje neprijatelja itd., se dopunjuju na zemljovidima i DiT dok se poruke upisuju u dnevnik ako vrijeme dozvoljava. Ako ne dozvoljava spremaju se u omotnicu i upisuju se kasnije. Ova tehnika je korisna posebno u obrani, dok se varijacije ove tehnike mogu razviti i za napadne operacije.

**TTP :** Praćenje brzo odvijajućih operacija, kao npr. neprijateljske motorizirane pukovnije u napadu u SBO Slunj, je jako teško, ali nije nemoguće. Korištenje ovih preporučenih tehnika može pomoći :

**Preporučene tehnike :**

- prepoznaj kritične poruke koje se moraju pratiti te im daj prvenstvo
- razvij sustav praćenja poruka. To uključuje zemljovide, tabele, matrice, simbole postrojbi.
- razvij sustav praćenja i neprijateljskih i prijateljskih postrojbi. Upotrijebi boje.
- osiguraj da svi učesnici razumiju i koriste sustav
- osiguraj da svatko ima i igra svoju "ulogu". Ne dozvoli da dva ili tri pripadnika nastoje odraditi zadaću dok ostalih desetak pije kavu !
- razina buke mora biti u TOS-u na minimumu. To pomaže ukupnoj efikasnosti u TOS-u.
- nemoj dozvoliti da upisivanje poruka u dnevnik rezultira velikim zaostatkom i hrpom poruka koje su pristigle, a na štetu prikaza poruka na zemljovidu, raspodjele poruka i primanja izviješća. Ako vrijeme ne dozvoljava upisivanje poruka u dnevnik, zadržavamo ih u fasciklu i zapisujemo kasnije, ali ih obrađujemo !
- razvij standardizirane ploče za prikaz stanja kako bi se prekrivnice sa bilo kojeg TOS-a ili postrojbe mogle prikazati na vlastitom zemljovidu.



## IZGLED TOS-a

Fizički izgled TOS-a može imati veliki utjecaj na efikasnost istog. Izgled podrazumijeva organizacijski raspored unutar samog TOS-a i pomaže koliko efikasno poruke putuju unutar TOS-a, između stožernih odjela, uključivši i komunikaciju između odjela. Opisat ćemo tehnike koje su se pokazale korisne u postrojbama, u američkim Središtima za borbenu obuku.

**ISKUSTVO :** Ne postoji pisano, striktno pravilo kako TOS mora biti organiziran. Međutim, oni TOS koji su efikasni imaju ova tri faktora zajednička. To su :

- visok stupanj organiziranosti
- uobličeni tako da su funkcionalni za postrojbama i ne razdvajaju stožerne odjele
- odjel planiranja je odvojen od ostalih dijelova TOS-a

**RASPRAVA :** Svi ovi faktori nisu iznenađujući ili teško ostvarivi. Međutim, RND su pokazala da naći TOS koji podržava sva tri faktora je teže nego što se misli.

### Organizacija

Organizacija se najlakše popravi, ali je najteža za održavanje. To nameće korištenje stare poslovice : “Mjesto za sve i sve na svom mjestu”. Koliko puta nam se dogodilo da smo tražili nešto i baš kada nam je jako trebalo nismo mogli naći ? Ovakav slučaj dogodio se svima barem jednom, a N/M će imati priliku vidjeti to, prateći postrojbe na obuci, i koliko god to bilo glupo za reći, postrojbe potroše mnogo vremena baš u takvim situacijama.

<p><b>TTP :</b> Razvij SOP pakiranja i opskrbe za potrebe TOS. Jednom razvijen mora se dopunjavati u praksi.</p>
--

### Funkcionalnost

TOS operacije su puno lakše i jednostavnije ako su S2 i ČPP razmješteni pored S3. Praksa je isto tako pokazala da je usklađenost i sinkronizacija vatri najefikasnija ako se S2 i ČPP nalaze jedan pored drugoga. **Tko je gdje** razmješten u TOS-u određuju METT-T faktori. Kada su IČ i kapetan bitke razmješteni u središtu TOS-a , to je funkcionalno s aspekta efikasne raspodjele poruka, integracije te sinkronizacije izvora. Što je pojedinoj postrojbi funkcionalno ovisi o SOP postrojbe kao i o načinu kako je stožer te postrojbe organiziran. Zadnje što treba spomenuti je i to da TOS često postaje mjesto okupljanja, konzumiranja hrane (doručak, i sl.) ili za hladna vremena za ugrijavanje osoblja. Za svaku od ovih potreba postoji vrijeme i mjesto, ali to nikada ne smije biti TOS. Najefikasniji TOS je onaj koji između ostalog, surovo provodi ovaj standard, i koji se odnosi na sve, od zapovjednika do zadnjeg vojnika.

**TTP** : Različiti uvjeti i okolina mogu zahtijevati i različite TOS konfiguracije. Moramo biti prilagodljivi i prihvatiti te zahtjeve i potrebe. Neke postrojbe koriste *crvene*, *žute* i *zelene* konfiguracije TOS-a.

**CRVENA** : koristi se za vrijeme napadnih operacija. Sva oprema je spremljena u vozilima. Vozila ZIN-a su raspoređena u oblik dijamanta, okrenuta jedno drugome stražnjom stranom vozila. Operativni zemljovid je u sredini između vozila, a središnji prostor je natkriven. Stožerni časnici se kreću oko zemljovida i prate situaciju. Ova tehnika omogućava brzi pokret ako je potrebno.

**ŽUTA** : koristi se najviše za vrijeme obrambenih operacija i ako se očekuje izmiještanje TOS-a. Sva oprema je zapakirana osim jednog šatora u kojem se nalazi oprema nužna za praćenje bitke. Ova konfiguracija se može brzo spremirati i izmjestiti.

**ZELENA** : je TOS u svojoj kompletnosti. Ova konfiguracija se koristi u vrijeme procesa planiranja i kada se nikako ne očekuje izmiještanje TOS-a.

- kada razvijamo svoj SOP , unaprijed moramo planirati gdje će biti smješteni i ostali tradicionalni neborbeni dijelovi stožera, ako se pojave u TOS-u. Nesmijemo čekati da se pojave pa tek onda određivati kuda s njima.
- dobro bi bilo da se IČ i kapetan bitke nalaze u sredini TOS-a.
- promet u i iz TOS-a treba svesti na nužni minimum.
- oprema za umnožavanje (računalo, kopirni uređaj..) zauzima značajnu količinu mjesta u TOS-u. Nije loše razmotriti mogućnost da se nalazi u sklopu i na vozilu izvan TOS-a. Ovo se pokazalo vrlo efikasnim u praksi. Tako ne samo da štedimo na mjestu u TOS-u, već osiguravamo i efikasniji i sigurniji prostor za korištenje takve opreme.

Više informacija može se naći u, dodatak B, **FM 7-20, Pješачka bojna**

### **Prostor planiranja i izvješćivanja**

Ako želimo efikasno planiranje, mora se osigurati prostor u kojem će planeri biti izolirani od ometača. Odvojenost podrazumijeva fizičku odvojenost, prvenstveno od odjela koji prati tekuće operacije, i ako postoji posebno, prostora za izvješćivanje. Naravno, zbog ograničenih izvora, bojni je teško osigurati tri takva odvojena prostora. Međutim, mnoge postrojbe imaju mogućnost organizirati prostor tako da prostor (odjel) planiranja služi i za prostor izvješćivanja.

**TTP** :

- s obzirom da su odjel planiranja i prostor izvješćivanja povremena potreba, mogu biti u istom prostoru, pa čak i lošija konstrukcija , npr. šator se uzima za organizaciju tog dijela prostora TOS-a.
- za perioda lijepog vremena izvješćivanje se može odvijati na otvorenom prostoru, tako da se ne ometa odjel planiranja.

## SAMOPROSUDBA TOS-a

Ovaj članak odgovara na pitanje kako i čime prosuditi efikasnost vlastitog TOS-a. Mnogi S3 priznaju da njihov TOS nije tako efikasan kako bi oni to željeli. Kada ih se upita zašto i kako će to riješiti, popraviti, odgovori su različiti. Prije nego se počne nešto popravljati, mora se prvo znati što je pokvareno. Ova samoprosudba pomoći će u prepoznavanju problema, kao i u kom smjeru treba usredotočiti svoje vrijeme i napore ako se želi unaprijediti efikasnost u TOS-u.

Nužno je **odgovoriti** na slijedeća pitanja što se objektivnije može i raspraviti ih sa svim osobljem koje radi i funkcionira u sklopu TOS-a, uključujući i postrojbe potpore, tj. sve dijelove NOS-a.

- 1. Da li postoji SOP TOS-a?**
- 2. Da li vezisti znaju što je zadaća TOS-a? Da li SOP TOS-a objašnjava i ukazuje na zadaću?**
- 3. Može li novi pripadnik u TOS-u pročitati negdje, što su mu dužnosti i obveze s obzirom na mjesto u TOS-u?**
- 4. Koliko često TOS NOS-a odlazi na teren? Da li taj odlazak uključuje i sve elemente NOS-a?**
- 5. Tko postavlja i dopunjava zemljovide? Časnik, dočasnik ili vojnik?**
- 6. U središtu bitke, da li se ulazne poruke često izgube ili su upućene krivom korisniku?**
- 7. Da li svi dočasnici razumiju VPDO? Kakav je njihov doprinos istome?**
- 8. Tko je u ulozi "snimatelja" kada stožer prolazi kroz ratnu igru? Časnik, dočasnik ili vojnik?**
- 9. Kada TOS traži podatke od podređenih, da li je potrebno mnogo puta zvati da bi se napokon dobio zahtijevani podatak?**

Odgovori na ova pitanja mogu biti pokazatelj koliko je efikasan TOS. Ova pitanja pokrivaju većinu područja u kojima postrojbe očekuju probleme, prilikom TOS djelovanja, na obuci. Ne treba biti zabrinut ili se osjećati borbeno neefikasan ako se ustanovi da postoje problemi u nekim od ovih područja. Mnoga područja se mogu u vrlo kratkom roku popraviti koristeći i uključivši neke jednostavne TTP kao i SOP.